



PITEÅ KOMMUN  
BARN OCH UTBILDNING  
År 2009-03-05  
Dnr. 09BUN 65-2-179

## Handlingsprogram för räddningstjänstverksamhet till skydd mot olyckor

Dokumentnamn	Dokumenttyp	Fastställd/uppriktad	Beslutsinstans
Handlingsprogram för räddningstjänstverksamhet till skydd mot olyckor	Plan/Program		Kommunfullmäktige
Dokumentansvarig/processägare	Version	Senast reviderad	Giltig till
Kommunstyrelsen	2	2009-03-02	2011-12-31
Dokumentinformation			
Dokumentet gäller för			

RR Poe

## Innehållsförteckning

<b>1. Inledning</b>	1
1.1 Nationella mål	1
1.2 Kommunens mål	2
1.3 Enskildes ansvar	2
1.4 Förebyggande verksamhet	3
1.5 Räddningstjänstverksamhet	3
1.6 Riskinventering	3
<b>2. Räddningstjänstverksamhet</b>	4
2.1 Mål för räddningstjänst	4
2.2 Räddningstjänstens förmåga	4
2.2.1 Tid från olycka till hjälp	4
2.2.2 Alarmering	5
2.2.3 Resurser	5
2.2.4 Ledning	6
2.2.5 Samverkan	6
2.2.6 Varning av allmänheten	6
2.2.7 Brandvatten	7
2.2.8 Insatsförmåga vid höjd beredskap	7
2.3 Räddnings- och beredskapsnämndens riktlinjer för räddningsinsats	7
2.4 Olycksutredningar/utvärdering av räddningstjänst	8
2.5 Sjöräddningstjänst och miljöräddningstjänst till sjöss	8

# 1. Inledning

Handlingsprogram för skydd mot olyckor ska vara en kommunal process som baseras på den lokala riskbilden, formulerar målen för räddningstjänst och den förebyggande verksamheten, med syfte att minska olyckors förekomst och konsekvenser. Kommunfullmäktige har valt att ha separata program för räddningstjänst och den förebyggande verksamheten. Detta är andra generationen handlingsprogram i Piteå kommun.

Med räddningstjänst avses de räddningsinsatser som staten eller kommunerna ska ansvara för vid olyckor och överhängande fara för olyckor för att hindra och begränsa skador på människor, egendom eller miljön.<sup>1</sup> Handlingsprogrammets innehåll regleras i lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO).

Kommunerna och de statliga myndigheter som ansvarar för verksamhet enligt LSO ska samordna verksamheten samt samarbeta med varandra och med andra som berörs.<sup>2</sup> Handlingsprogrammet ska antas av kommunfullmäktige för varje ny mandatperiod. Innan programmet antas ska samråd ha skett med de myndigheter som kan ha ett väsentligt intresse i saken.<sup>3</sup>

## 1.1 Nationella mål

Två paragrafer i LSO ska tolkas som nationella mål, dessa är:

1 kap 1 § Bestämmelserna i denna lag syftar till att i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett med hänsyn till de lokala förhållandena tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.

1 kap 3 § Räddningstjänsten ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Skrivningen "ett tillfredsställande och likvärdigt skydd" innebär att ett betryggande skydd ska finnas oavsett var i landet man befinner sig. Eftersom riskbilden ser olika ut i kommunerna ska en anpassning ske till de lokala förhållandena och kommunerna kommer därigenom att vidta olika åtgärder för att uppnå målet.

<sup>1</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 1 kap 2 §.

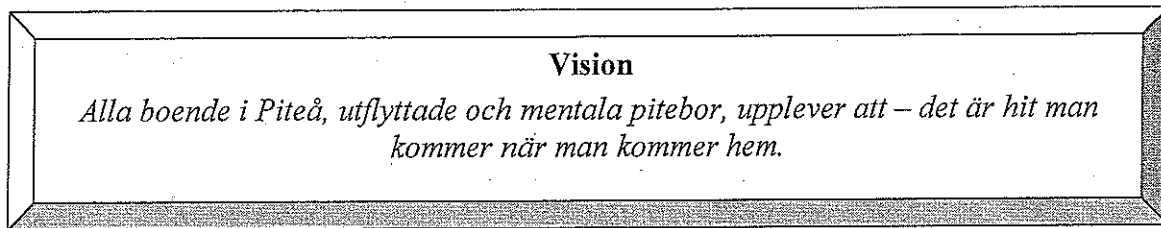
<sup>2</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 1 kap 6 §.

<sup>3</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 3 kap 3 § och 8 §.

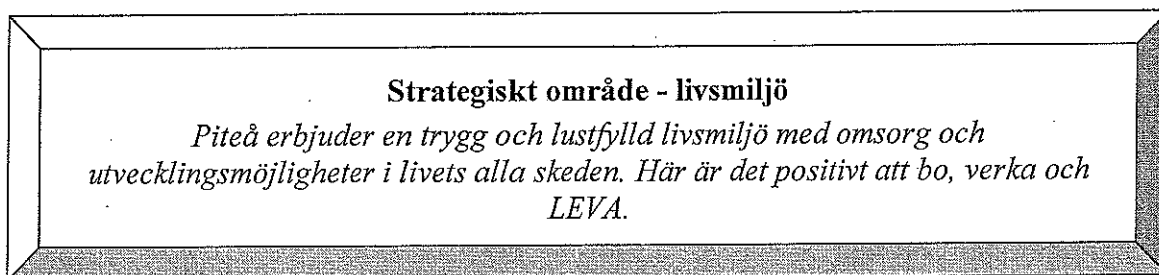
RR  
TAE

## 1.2 Kommunens mål

Piteå kommuns verksamhet har ett övergripande mål, en vision, vilken redovisas i kommunens verksamhetsplan.



Kommunen har sex strategiska områden för att nå kommunens vision. Skydd mot olyckor ligger under det strategiska området livsmiljö.



Skydd mot olyckor styrs av målen för livsmiljö och av målen för kommunens säkerhetsarbete. De kommunövergripande mål som rör skydd mot olyckor är:

- Piteå ska vara tryggt och tillgängligt för alla
- Piteå ska utveckla bra infrastruktur och goda kommunikationer
- Piteå ska vara en socialt och ekologiskt hållbar kommun<sup>4</sup>
- kommunens medarbetare, medborgarna och de som vistas i kommunen ska tillförsäkras en hög säkerhet och trygghet
- kommunen ska underlätta för den enskilde att själv bidra till sin egen säkerhet och att kunna fullgöra sina skyldigheter<sup>5</sup>

## 1.3 Enskildes ansvar

Enligt lag (2003:778) 2 kap 1 § - 3 § har den enskilde ett eget ansvar för sin säkerhet.

Innebörden av ansvaret kan sammanfattas i fyra punkter:

- Den enskilde har ansvar för att varna och tillkalla hjälp vid brand eller annan olycka.
- Den som är ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar ska i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra och begränsa skador till följd av brand.
- Den som är ägare eller verksamhetsutövare är skyldig att i skäligen omfattning hålla beredskap för att hindra eller begränsa skador.
- Den enskilde har ansvar för bevakning, restvärdesskydd, sanering och återställande när en räddningsinsats har avslutats.<sup>6</sup>

<sup>4</sup> Utdrag ur kommunens mål för det strategiska området livsmiljö

<sup>5</sup> Utdrag ur kommunens mål för säkerhetsarbetet

<sup>6</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 4 kap 7 §.

RR  
boe

## 1.4 Förebyggande verksamhet

För att skydda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ska kommunen se till att åtgärder vidtas för att förebygga bränder och skador till följd av bränder samt, utan att andras ansvar inskränks, verka för att åstadkomma skydd mot andra olyckor än bränder.<sup>7</sup> Med detta handlingsprogram önskar kommunfullmäktige utöka det skadeförebyggande arbetet till andra olyckor än sådana som motiverar räddningsinsats.

I handlingsprogrammet för den förebyggande verksamheten ska mål för verksamheten anges, de aktiviteter kommunen avser bedriva för att uppnå målen samt hur verksamheten är ordnad och hur den planeras.<sup>8</sup>

## 1.5 Räddningstjänstverksamhet

Handlingsprogrammet för räddningstjänstverksamhet ska beskriva förmågan kommunen har och avser att skaffa sig för att genomföra räddningsinsatser både i fredstid och under höjd beredskap.<sup>9</sup> Enligt de nationella målen ska räddningstjänsten planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.

Kommunerna och de statliga myndigheterna som ansvarar för räddningstjänst ska se till att allmänheten informeras om vilken förmåga att göra räddningsinsatser som finns. Dessutom ska de lämna upplysning om hur varning och information till allmänheten sker vid allvarliga olyckor.<sup>10</sup>

Ovanstående redovisas i Piteå kommuns handlingsprogram för räddningstjänstverksamhet till skydd mot olyckor.

## 1.6 Riskinventering

Under 2008 genomförde Piteå kommuns säkerhetsgrupp en riskinventering för säkerhetsområdet skydd mot olyckor. Riskinventeringen behandlade i huvudsak personskador och räddningsinsatser. Avseende personskador har riskinventeringen baserats på den nationella statistiken för dödsfall från olyckor. De två vanligaste dödsorsakerna är fallolyckor som står för nästan 50 % av dödsfallen samt vägtrafikolyckor som står för cirka 18 % av dödsfallen. Vid hälften av dödsolyckorna var den omkomne över 75 år.

Avseende räddningsinsatser är de vanligaste insatserna brand ej i byggnad (32 %), brand i byggnad (31 %) och trafikolycka (29 %). De vanligaste byggnadsbränderna är bostad, industri och allmän byggnad. Trävaruindustri står för mer än hälften av industribränderna och har en ökande trend. De vanligaste brand ej i byggnad är skog och mark följt av personbilar. Det är svårt att uttala sig om brandorsaker då 33 % - 50 % av orsakerna är osäkra.

<sup>7</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 3 kap 1 §.

<sup>8</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 3 kap 3 §.

<sup>9</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 3 kap 8 §.

<sup>10</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 1 kap 7 §.

RR JOE

## 2. Räddningstjänstverksamhet

### 2.1 Mål för räddningstjänst

Ambitionen är att snabbt och effektivt begränsa eller avvärja skador på liv, egendom och miljö orsakade av brand, trafikolycka, ras, översvämning eller annat nödläge.

### 2.2 Räddningstjänstens förmåga

Räddningstjänstens operativa förmåga kan beskrivas som summan av tid från inträffad olycka till hjälpinsats, personella och materiella resurser samt samverkan med andra.

Räddningstjänsten ska ha personal och utrustning samt vara övad för att kunna utföra alla typer av räddningsuppdrag som utgör kommunal räddningstjänst samt samverka med berörda myndigheter vid statlig räddningstjänst. Kommunens räddningsstyrkor ska kunna arbeta självständigt med två mindre insatser eller tillsammans med en större insats. Exempelvis kan räddningstjänsten genomföra insatser vid lägenhetsbrand, villabrand, brand i publik lokal och vårdanläggning, industribrand, trafikolycka, kemikalieolycka samt drunkningstillbud.

Heltidspersonal samt räddningspersonal i beredskap i Piteå ska kunna genomföra rök- och kemdykning. Rök- och kemdykning ska inte genomföras av räddningsvärnen.

Förmågan innebär inte att alla typer av räddningsuppdrag ska klaras med egna resurser utan vissa måste lösas genom samverkan med angränsande kommuner. På samma sätt måste kommunens räddningstjänst kunna hjälpa angränsande kommuner vid räddningsinsatser.

#### 2.2.1 Tid från olycka till hjälp

Följande illustration och text förklarar händelseförloppet från att en olycka inträffar tills att räddningsinsats påbörjas.

Fel! Objekt kan inte skapas genom redigering av fältkoder. Illustration över händelseutvecklingen från en olycka tills räddningsinsats påbörjas.

**Tid till upptäckt** är tiden mellan att en olycka inträffar, till exempel att ett levande ljus antänder en gardin, tills någon upptäcker branden.

**Tid för larmning** är tiden det tar från upptäckt av en olycka tills larm inkommer till SOS Alarm.

**Larmbehandling** är tiden det tar för larmoperatören att inhämta uppgifter om olyckan och vidarebefordra larmet till räddningstjänsten. Genomsnittlig larmbehandlingstid är 98 sekunder (SOS Alarm 2009-01-01).

**Insatstid** är den sammantagna tiden för anspänningstid, körtid och angreppstid. Nedan redovisas antal och procent av kommuninvånarna som nås inom olika insatstider.

Angreppstiden har här schablonberäknats till 60 sekunder, vilket kan ses som en standardtid vid enklare insatser.

Insatstid	Antal personer	% av innevånare
< 10 min	28 079	68,9
10-20 min	9 570	23,4
20-30 min	2 507	6,1
> 30 min	657	1,6

RR  
BE

	(40.813)*	(100,0)
--	-----------	---------

\* Befolkningsstatistik från år 2008

**Anspänningstid** är tiden det tar från att larmet når räddningstjänsten tills första räddningsfordonet lämnar brandstation. **Anspänningstiden** hos Piteå räddningstjänst ska vara maximalt 90 sekunder för heltidsstyrkan och 8 minuter för Räddningspersonal i beredskap, om inte särskilda skäl finns. Se 2.2.3 resurser.

**Körtid** är tiden från att räddningsstyrkan lämnar brandstationen tills de anländer till olycksplatsen. Körtiden varierar beroende på väglag och väderlek.

**Angreppstid** är den tid de tar från att räddningsstyrkan kommer till olycksplatsen tills de har möjlighet att påbörja de skadeavhjälpande åtgärder som krävs. Det kan handla om att ta sig upp i ett höghus, lägga ut slang, eller lokalisera en brand i ett rökfyllt utrymme.

Insatstidskarta för räddningsinsats samt lokalisering av räddningsstyrkor och räddningsvärn i Piteå kommun redovisas i bilaga 1.

## 2.2.2 Alarmering

Kommunen ska vara ansluten till SOS ALARM som utgör kommunens larmcentral.

Automatiska brandlarm för alarmering av räddningsstyrkorna ska anslutas till SOS ALARM.

## 2.2.3 Resurser

### Brandstationer

Brandstationer ska finnas i Piteå, Norrfjärden, Infjärden och Långträsk.

### Bemannning

Räddningskåren i Piteå ska bestå av heltidsanställd personal och räddningspersonal i beredskap. Räddningsvärn ska finnas i Norrfjärden, Infjärden och Långträsk. Räddningstjänsten i Piteå kommun ska dygnet runt kunna genomföra räddningstjänstinsatser med nedanstående resurser efter angivna anspänningstider.

Anspänningstid	Antal	Funktion
90 sekunder	1+5*	Räddningspersonal (heltid, dygnet runt)
8 minuter	1+4*	Räddningspersonal i beredskap
15 minuter**	1	Räddningschef i beredskap
***	3 x10	Brandpersonal (räddningsvärn, ej i beredskap)

\* Brandbefäl + brandmän

\*\* Räddningschef i beredskap är tillgänglig dygnet runt via telefon och svarar inom 90 sekunder

\*\*\* Räddningsvärnen har ej beredskapsskyldighet samt saknar räddningsledare. Ansvaret för åtgärder som vidtas på skadeplatsen har räddningsledaren från Piteå.

När situationen så kräver kan larm gå ut till samtliga anställda på räddningstjänsten vilka inställer sig om möjligt.

### Materiella resurser

Räddningstjänsten ska ha fordon och utrustning för att kunna utföra de flesta typer av uppdrag som utgör kommunal räddningstjänst. Vid behov kan ytterliga resurser begäras av samverkanspartners och andra organisationer.

RR Joe

## 2.2.4 Ledning

Vid räddningsinsats ska det alltid finnas en räddningsledare. Som ledningsstöd finns räddningschef i beredskap. Denne kan antingen ansluta till skadeplatsen eller bemanna ledningsplatsen på brandstationen. Lokaler och resurser för en funktionell stabsverksamhet finns på brandstationen i Piteå och i stadshuset.

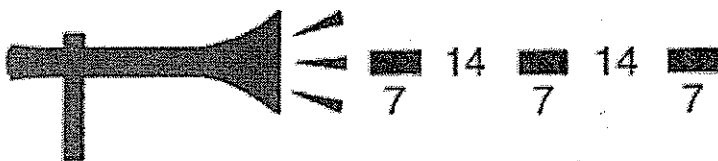
## 2.2.5 Samverkan

Piteå kommun har genom sin räddningstjänst slutit avtal och överenskommelser om samverkan. Gränslös samverkan finns inom kommunerna Piteå, Älvsbyn och Luleå. Gränslös samverkan innebär att närmaste räddningsstyrka alltid larmas oberoende av kommungränsen. Avtal om samverkan vid trafikolyckor finns med kommunerna Skellefteå, Arvidsjaur, Älvsbyn och Luleå.

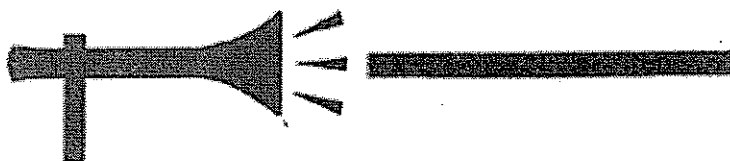
Samverkansresurser samt avtal redovisas i Räddnings- och beredskapsnämndens riktlinjer för räddningsinsats.

## 2.2.6 Varning av allmänheten

Kommunens innevånare ska kunna varnas och informeras vid allvarliga olyckshändelser. Kommunen kan för detta använda "viktigt meddelande till allmänheten" (VMA), vilket kan ske via etermedia enligt avtal upprättat av Räddningsverket eller via fasta ljudsändare som kan ge VMA-signal i Piteå tätort, Munksund/Skuthamn, Öjebyn samt vid Haraholmens handelshamn.



**Signalen Viktigt meddelande:** 7 sekunder ton och 14 sekunder tystnad, repeteras i minst 2 minuter



**Signalen faran över:** en 30 till 40 sekunder lång signal

När signalen hörs ska allmänheten bege sig inomhus, stänga fönster, dörrar och ventilation samt lyssna på riks- eller lokalradion. Informationen kan också komma i TV och text-TV.

VMA-signalen ska kunna utlösas från brandstation i Piteå. Räddningstjänsten svarar för underhållet av varningssystemet.

Varningssystemet testas fyra gånger per år. Viktigt meddelande-signalen följd av signalen "Faran över" provas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december, klockan 15.00.

RR  
702



## 2.2.7 Brandvatten

Brandposter anslutna till kommunens vattenledningsnät och med kapacitet enligt Svenskt Vattens anvisningar ska finnas inom nedanstående tätorter/områden:

Piteå	Öjebyn	Munksund	Bergsviken	Hortlax
Blåsmark	Hemmingsmark	Jävre	Svensbyn	Roknäs
Sjulnäs	Lillpite	Bölebyn	Norrfjärden	Rosvik

För brandvattenförsörjning inom övriga områden av kommunen samt områden där utglesning av brandposter accepteras ska räddningskåren ha tillgång till minst 20 m<sup>3</sup> vatten via tankfordon från brandstationen i Piteå.

Teknik- och gatukontoret svarar för att räddningskåren har aktuella kartor som anger brandposternas läge samt ledningarnas dimension och kapacitet.

Teknik- och gatukontoret svarar för underhåll och skötsel av brandposterna samt samråder med räddningstjänsten inför varje förändring av brandpostnätet.

## 2.2.8 Insatsförmåga vid höjd beredskap

Länsstyrelserna och Norra militärdistriktet har fastställt en gemensamma grundsyn, daterad 2002-07-01. Av detta framgår att kommunen ska ha:

- grundförmåga ("baskompetens", omedelbar förmåga och förmåga på kort sikt)
- förmåga på medellång sikt (efter 5 års anpassning)
- förmåga på lång sikt (efter 10 års anpassning)

Kommunen förutses klara grundförmågan med ordinarie personal. Vid ett militärt angrepp på medellång eller lång sikt har det angivits att kommunen kan drabbas av en skadeplats med totalt två typskador. Detta läge ska kunna bemästras med ordinarie styrkor samt med civilpliktig och avtalsbunden personal.

## 2.3 Räddnings- och beredskapsnämndens riktlinjer för räddningsinsats

Räddnings- och beredskapsnämnden antar riktlinjer för räddningsinsats vilken redovisar hur räddningstjänstens resurser i form av personal ska organiseras och förberedas samt hur fordon och materiel ska användas och lokaliseras för att effektiva räddningsinsatser ska kunna genomföras.

RR *[Signature]*

## 2.4 Olycksutredningar/utvärdering av räddningstjänst

När en räddningsinsats är avslutad ska kommunen se till att olyckan undersöks för att i skälig omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, förloppet samt hur räddningsinsatsen har genomförts.<sup>11</sup> Olycksutredningarna ska vara ett underlag för såväl planeringen av kommunens förebyggande arbete som för planeringen av räddningsinsatser. I stort kan utredningarna delas in i tre huvudbeståndsdelar: orsaksutredning, förloppsutredning och insatsutvärdering. Utredningar sker i tre nivåer beroende på hur allvarlig olyckan varit.

### Nivå 1: insatsrapport av räddningsledare

Räddningsledaren kan bedöma orsaker och omgivande faktorer som påverkat olycksförloppet samt insatsens genomförande. Redovisning sker i insatsrapport.

### Nivå 2: olycks- eller insatsutredning av utsedd olycksutredare

Nivå två används efter olyckor vid olyckor med oväntade förlopp, stora konsekvenser eller då insatsen skilt sig från normalhändelsen. Det finns behov av att utreda och dokumentera insatsens genomförande för att klarlägga händelseförloppet eller ta vara på nya erfarenheter. Räddningsledaren eller högre chef beslutar om genomförande. Olycksutredningen utförs av utsedd olycksutredare. Redovisning sker i PM.

### Nivå 3: fördjupad olycksutredning

Samma kriterier som nivå 2 med tillägget att utredningen bedöms så omfattande eller att särskilt behov av objektivitet finns, vilket motiverar en särskild utredningsgrupp. Räddningschef eller ställföreträdande räddningschef beslutar om genomförande. Redovisning sker i rapport.

## 2.5 Sjöräddningstjänst och miljöräddningstjänst till sjöss

Inom Piteå kommun finns tre områden inom vilka räddningstjänsten svarar för sjöräddningstjänst och miljöräddningstjänst till sjöss. Dessa är olje- och handelshamnen på Haraholmen, norra stadsfjärden samt Pitsundsarmarna. Se bilaga 2.

<sup>11</sup> Lag (SFS 2003:778) om skydd mot olyckor, 3 kap 10 §.

RR *he*